

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Wiking
 Härad: Uppvidinge, m. f. Adress: Furåkra, Kråksmåla.
 Socken: Ålgård, m. f. Berättat av: Lauritz Jakob Jansson.
 Uppteckningsår: 1941. Född år 1882 i Ålgård socken.

Ämne: Jaglig gångväg i
 Åkerbruket.

etn. IV: 5.

Uppteckningen berör ovanstående
 ämne Frågelista 5. 3. Ur Sektion IV.
 Atlas över Svensk Folkkultur.

Vol: 1.

Fidor: 1: — 12.

Höäftill 1. Blad teckningar.

s. 13.

1.)
Innan som jag besvarar den-
na frågelista bör jag påpeka,
jag påsklar tiden för dessa up-
teckningars timmande till an-
kring 1840. Alltså för 100 år till-
baka. Obs! De bästa uppgifter
jag i minnet bevarat i ifråga-
varande, så har jag dem efter
min fader, som är lagesman
till denna Valym. — Jag förläg-
ger därför uppgifterna till min
födelseby Krokshult i Råghults-
socken med närmast väsan-
de byar, alltså! Vid bemälda
tid var det ofta ägagemen-
skap även i åkerbruket, vilket
i ett stort byalag, som Krokshult
m. f. gjorde att åkrarna

L.)

ACC. NR. M. 7803:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vora vitt utspridda. under
det att själva byn låg tillha-
pa i en häg h.ex. 8 bönder på en
yta av 1000 kvadrater. Obs!
Man kunde stå på sin för-
stugobrä och utan att mer än
vanligt höja rösten tala med
närmsta granne. Men så kun-
de man ha åkrar 4 kilome-
ter borta från byn. 8 bönder
med var sin åker om ett halvt
kunneland inom samma "Hauk
och Stör" och där var sin skiftare
slå. F.ex. Krokshults Bygge m.f. som
var så till 1982. Så det blev Laga
skifte. Obs! Så avlägsna åkrar
sådes ej varje år. Man tog en
skörd och sådde då igen åkeren

3)

ACC. NR. M. 7803:3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med klöverfrö. så fick den va-
ra klövervall i S. Sauras å rad.
På hösten tredje kommareu, så
körde banden dit tidigt på mor-
ganen försedd med orar, årder, gra-
foder till djuren och matvackor
till sig själv. Vägen var ytterst
dålig; men banden satt i sin
kärra (syngeskärra) och höjfade
med piskan i vädrat. Ell de a-
smorda hjulnaven hördes det
kända gmisslet från dåtida trä-
axlavadagnar, "kommer aldrig
dit, kommer aldrig dit." Men han-
nen dit så ärjde han upp å-
keru på "En höstada" med
sina grova "13-kvarters orar".
På vintern, när det var lagom

snöföre, satte banden "syngeskår-
ran" på längdröjen och körde dit
en 12. lass gödsel och lade i en häf
på åkeru och täckte Högen med
grauris. Framåt i 7de vecke se vi ka-
man där äter med otar, ärder,
och korn och sävä, m.m. Sedan
har knappast hunnit app. Så har
han drängen och piggen med sig
eller och ran och lotter. Samta-
ga "skenbären" ur ladan bära ut
gödsel i den och sprida den över
åkeru. Så snart dom spritt ett li-
tel skycke av åkeru börjar banden
tvära åkeru med ådret. Om sidan
är gödseln spridd och åkeru kvar-
ärjdt. Så "Puskades." (Sjuncu pinga fader
och vatten och jättes mat) Höref-

5.)
ter harvade drängen, fören fjärfade och banden sådde korn. Så snart åkern var harvad började drängen mylla kornet med ård. När kornet var myllat, så harvade banden efter en kort rast. Sen "flänkade" fören kornarna (skötade och ropade jord och korn av kornarna) och råfvade kornarna. Sen sådde banden in kläverprä och de två unga draga en liten "Bolt" (vält) som förvarades i ladan år efter år. Så slags kläverpräet fast samtidigt, som åkern var vältrader. Så vart då sådden gjord, men kornet hade all gått ner. När banden på vintern körde dit gödset, så fick han laga

6.)

ACC. N.R. M. 7803:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

morgan och affen till hjälp om han
skulle hinna 4. lass på vinterdagen.
Obs! När kornet vart moget, så följ-
des man åt 3. man en halv dag. Ben-
den "Jo å korn" (= mejade korn) En förs-
tog upp kornet och band det i rekar
=(kärvar) och t.ex. drängen satte upp
det i s.k. "Stånd". När säden vart
torr följdes banden och dottern eller
drängen och pigan åt försedda
med oxar, sam dragare och an-
spända för träxelvagnen å
vilken den stora "Rushäcken" pla-
serats i vilken kornet laddades.
Det blev normalt hårdt 2. häckar
på ett halvt tunnland. Fram och
åter blev väglängden t.ex. till Kroks-
hults Bygge 8 kilometer. Alltså 16 ki-

lometer för de 2. lasset. Obs! På fär-
den dit finga dam äka men hem-
åt måste dam gå och hålla uti
den stora, rågade, vingliga, Res-
häcken. Det var hur att lasset ej
stjälpte i de rista vägarne, men
nådant kunde och hända. Obs!
Obs! Men om nu åkern var 1. ex. $1\frac{1}{2}$
tunnland och låg lika långt
borta. Ja då blev arket 3-dub-
belt vid sådd och skörd, an-
van beskrivna. Såden kunde då
bliva 6. stora häckar på åkern.
Såga vi att bonden på en dag
slutet av Augusti hänt med ox-
ar på dagen 4 Lass, då vart det
Bra. Fram och åter såga vi 8 k.m.
gör för 4. lass på dag 32 kilometer,

8.)

ACC. N:R. M. 7803:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

varav körkarlen måste gå 16. km. ty
att åka i så dåliga vägar med
så stort lass hade varit livsfa-
ra. Obs! För att Höglärde må bli
fulla förstå vad jag ånyftar med
uttrycket "köra hem såd en Hä i
den stora "Beskåcken", så se teckning
N:o 20. i! Det är tidsödande med såda-
na teckningar; ty att på betalt för
sitt arbete jämfört med annat;
går ej för något arkiv i dessa
vargatider. Men vi måste hålla ut!
Sessubau påminner jag om den
Hedersmannen Ola Ranners vid Nor-
diska Museet. Han skrev en gång
till mig "Edra teckningar falla mån-
gen gång bättre än ord." Vid Nordi-
ska museet hålla dem skryt på
Teckningar, alltså!

Detta är för att visa de längsta
 vägsträckorna till våra ortens åk-
 rar i äldre tid. När åkrarna lå-
 go å gårdens inägor var det ovse-
 värt nämligen att gå om man och
 gick hem och åt vid måltider-
 na. Att man har oss ridit till å-
 ker eller slåtteräng är inbet känt
 hos oss. Det skulle knappast be-
 rit sig; ty det gick ej att ridan-
 de förstå behöriga verktyg med
 sig. Om så någon gång varit
 fallet då man "klävjade", så hör-
 de jag inbet fäderna tala därav.
 Men att man Tex. till stora slåtter-
 ängar, som legat avlägget, förslat
 mat i "klävjesäck" eller "klävjesor-
 gar; det är känt; då bar hästen

10.)

ACC. N:R. M. 7803:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

matbördan, men banden gick och
ledde hästen vid bettslet. Såda-
na verktyger, som liar, räpser, slip-
sten och Heälsjer bura vi ut till
de avlägsnaste slätterängarna.
Den avlägsnaste slätterängen i min
födelsbygd hette "Wartgälskärret"
och var dels äng, dels skarrslät-
ter. Dit hade vi att gå 5 kilometer.
Men så snart vi fått in lite hä
i ängsladan, så sa vi man-
folk om nästerna i häst, för vi
skulle börja slå kl: 3 på morga-
nen. Men slackars tjänsteflickor!
Som pinga hela dagen vada i
vatten över knäna och räpser
skarr. Kl: 8. på kvällen pinga dam
gå upp och sätta på sig en korr

11.)

ACC. NR. M. 7803:11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kyrkbel, så driva korna före sig
hem, mjölka, bädda och diska
åt de hemmanavarende. Sen opp
nästa morgon kl. halv 3 och äter
mjölka, laga kaffe med sig till
oss i ängen och tillika driva
korna före sig till kakagen och
sen vara hos oss kl. 5 på morgonen.
"Späckars tjänsflickas!!" Ols! När
kl. märkade sig 10. på förmid-
dagen, så fick han opp i den ge-
nomvåta kjolen och gå fästi-
gen barfot halvvägs mot hem-
met och mäta "Hålmora", sam-
bar till oss varmmat, men blott
halva vägen, så flickan fick
"Lassa henne å", så han fick hem
och "skyr med huset & barn-

12.)

ACC. N:R. M. 7803:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ungarna. När vi så fått litet varm-
mat fingo dam vila i häst $1\frac{1}{2}$ tim-
ma. Men det fanns bänder, som
ej unnade flickan en minut
rast efter maten, "ha ska räpna på
oss," hette det, men får han läta
håsen vila lika med oss. Men her-
min Storsväger Fridolf Trakman
i Lundby han tänkte annat. Men
jag hjälpte flickan räpna på
min fritid, fast han påstod att
"håsen väl fick betala mig där för
må en annan ånda." Men jag gav
hon en blodkorv på hans gula
käpp, så sen var han lugn. Och
jag har framhållit detta för att vi
sa att den svagaske fick offert
gå den längsta vägen.

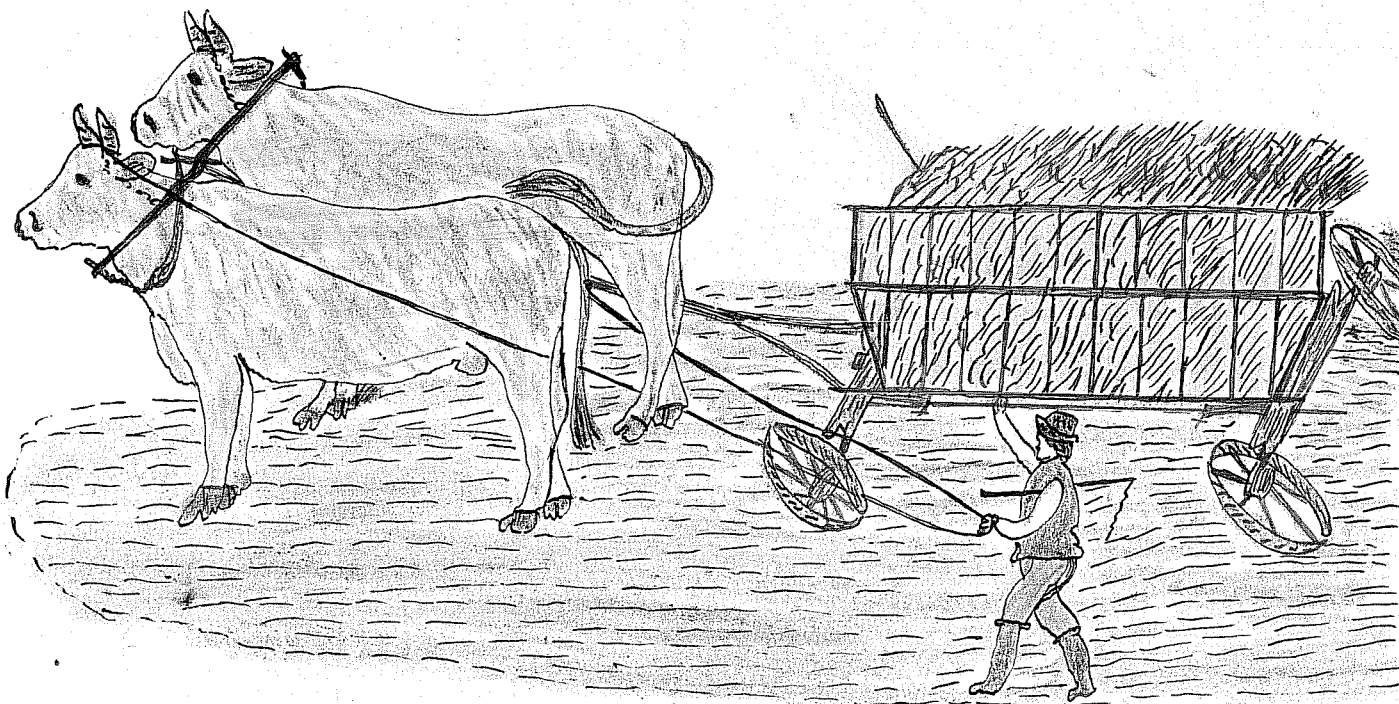
ACC. N:R.

No. 7803 : 13.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Wikberg
Härad: Uppvidinge, m. f. Adress: Furåkra^m Kråksmåla.
Socken: Kåghult, m. f. Berättat av: Lantbr: Erik Jansson.
Uppteckningsår: 1941. Född år 1822 i Kåghultsocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N: 20. i. Smålandsbonde kör hem säd i "Res-
häcken". Gammal minnesbeskrivning från min
f. d. faders gård i Kåghult, Kåghultsocken.

Skriv endast på denna sida!